

**Ulgudda Lilit Ay Umangob Ya
Hi Ba''ul'ul**

Hudhud An Hay Aat Duppong

**Summer Institute of Linguistics, Inc.
Publishers
1983**

Published
in cooperation with
Bureau of Elementary Education
and
Institute of National Language
of the
Ministry of Education, Culture and Sports
Manila, Philippines

Additional copies of this publication are available from:
Book Depository
Box 2270
Manila 2801

Folktales in Ayangan Ifugao

06.23-1083-2.3C

54.120P-836060B

Printed in the Philippines

PAUNANG SALITA

Ang isang katangiang masasabi tungkol sa Pilipinas ay ang pagkakaroon nito ng iba't ibang pangkat etniko na nag-aangkin ng kani-kanilang wikang katutubo. Gayon man, ito'y hindi naging balakid sa pag-unlad ng bansa, bagkus nagpatibay pa nga sa pagbubuklod at pagkakaisa ng mga mamamayan tungo sa pagkakaroon ng isang diwang panlahat.

Ang aklat na ito ay isa sa serye ng ganitong uri ng mga babasahing inihahanda para sa higit na ikalilintang ng mga kaalaman, kakayahan, kasanayan, pagpapahalaga at pagmamahal sa sariling wika ng mga mag-aaral.

Sinikap na malakipan ang aklat ng mga paksang inaaakalang magdudulot ng malaki at makabuluhang kapakinabangan sa mga gagamit nito. Sa paghahanda ng mga ito'y isinaalang-alang ang mga pangkalahatang layunin ng bansa. Isinaalang-alang din ang mga pangkasalukuyang pangangailangan ng mga mag-aaral sa pagpapalawak at pagpapayaman ng kanilang talasalitaan, paglinang ng kakayahang gumamit ng wikang gamitin at wastong pagsulat nito. May inilakip ding mga pagsasanay na inaakalang makatutulong sa mabisang pag-aaral ng wika. Matitiyak na ganap na nilang natutuhan at nauunawaan ang wika kung ito'y buong katalinuhan na nilang natatalakay sa klase at naiuugnay o nagagamit sa tunay na buhay.

Buong pagmamalaking inihahandog ng Ministri ng Edukasyon, Kultura at Isports ang aklat na ito taglay ang matapat na hangarin at mithiing lalo pang mapataas ang uri ng edukasyon para sa di marunong bumasa at sumulat sa pamamagitan ng pag-aaral ng kinagisnang wika. At inaasahan din sa gayon ang madaling pagkatuto ng wikang pambansa.

Onofre D. Corpuz
Ministro ng Edukasyon, Kultura at Isports

Hay gapunah awaden toy liblu ti nalakan bahaon. At mabalin an bahaon ta'un namin ta way ominghaanah pumbahaan ta'u. Ya ta'on on nan agguay nala'ing an mumbaha ya ipadahnay abalinanan mumbaha.

Ulgudda Lilit Ay Umangob. 1
Ya Hi Ba'ul'ul

Hudhud an Hay Aat Dupog 16

SPELLING

This pre-primer uses the unified Ifugao alphabet. The unified alphabet minimizes dialect distinctives found in Ifugao Province and enables readers to easily transfer their reading skills to other Philippine languages. The unified Ifugao alphabet is given below:

a b k d e g h i l m n ng o
p t u w y '

The pronunciation of the word will vary according to the dialect of the Ifugao reader, but the spelling will remain the same. Some examples are given below:

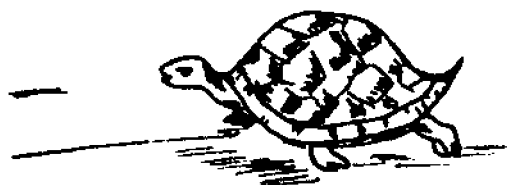
Spelling	Variations in pronunciation	Meaning
balat	pfalat, pfwalat, pxalat . . .	banana
dapan	chapan	foot
danum	chanum	water
gahilang	kahilang.	corn
gadiw	kachiw	fish
do'ol	cho'lo, cho'lor	many
walo	gwalo	eight
wada	gwacha	there is
wangwang	gwangwang	river
buwaya	fugwadja	crocodile
hiya	hidja.	he/she

The ' mark indicates a stop in the voice which is very important in the Ifugao dialects.

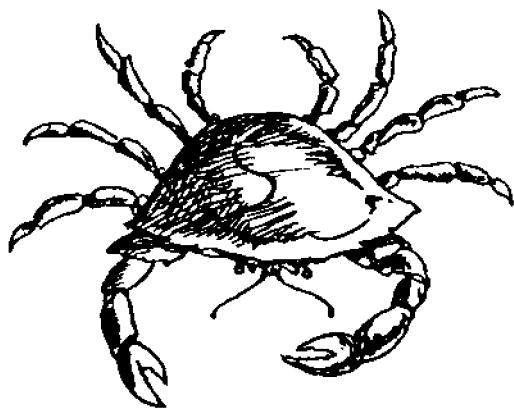
poto	stomach
poto'	my stomach
ahu	dog
ahu'	smoke

Ulgudda Lilit Ay Umangob Ya Hi Ba''ul'ul

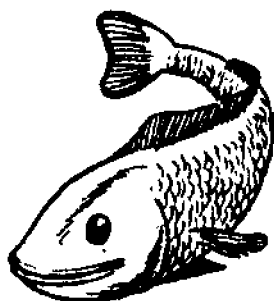
Wada anu han ohan algaw ya immuy hi ba''ul'ul an munlelle'od hi bunol nan puhung ta manganap anuh onona ti hiya ya munhinaang. Ya unat goh lumanelle'od hinan puhung ya inah'lupana han pa'it'littang an imbaluy di ekan. Ya ipadahna an dopopon ya limmayaw ya mi'lid olog ba''ul'ul an mamdug ti he'he'dod di hulina ya madamot goh di odolna. Ya alyon ba''ul'ul di, Goh nin han pangngala' hi ono'? Ya intuluyna goh an munlelle'od hinan bunol di puhung.

Ya la'tot ya inah'lupana han hawong. Ya tinnigna ya wah di han ongol an allama. At mundenol hi ba'llul'ul an alyonay, Daya mahkay di ala' hi ono'. Ya alyon ta dopopon ba'llul'ul heden allama ya henepel de han allama din ngamay ba'llul'ul ya adina ipogonan. At nah'litan hi ba'llul'ul ya impogonana han allama ya tinaynana. At hi ba'llul'ul ya intuluyna goh an munle'le'od hinan puhung ta manganap hi onona.

Ya hin'alina ya immuy hinan hayubuhubon de han puhung ya nun'ah'upda ay lilit. Ya alyon lilit ay ba'llul'lul di, Anaad ta umalih tu? Ya tembal din ba'llul'lul ya alyonay, Manu ay immalia' hitu ya unna' manganap hi ono' ti ten munhinaanga'. Ya alyon goh lilit di, At goh hina ay ha'llin an unna' manganap hi ono' ti munhinaanga' goh. Ya ten he'llay inah'lupa' hi ono'. Tigom adya an mi'id ah am'amungit hi munle'le'od eten wada' ti inamin'un nun'a'an.

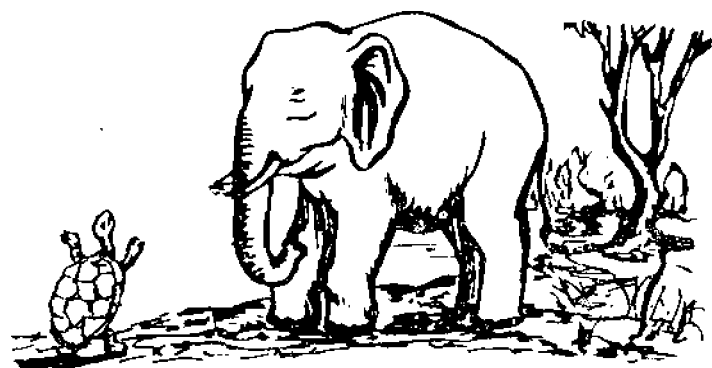
At ma'atta'ot hi ba'llul'ul. Mu intulidna damdaman himmapit an alyonay, Mi'id ologmun mangan ay ha'llin ti mabilaha'. Tigom adya tun odol'un batu. Ya alyon goh din lilit di, Ta'llon hi un'a ay batu ya u'muno' he'lla. Ya tembal goh ba'llul'ul ya alyonay, Mun'abbaktah innat ta padahom di bilah'u. Ya awnid abakona' adya ya unna' mahkay onon ay he'lla. Ya abatlan lilit hi ba'llul'ul ya alyonay, Udot ta milyinnat'an ha'llin? Adia' ahan ilayahan ay he'lla ti un ammuna tun hodohda' at mitapalla ti un'a ay puneng.

Ya alyon ba'llullul di, Adim ay kulugon ya ipadahtad panginnilaam hi bi'ah'u. Ya alyon goh lilit di, Anuud mah di pangatanta? Ya alyon ba'llullul di, Awni ta ma'et ti ten mi'id di talin hi pangedonantan mun'innat. Ta umuya' manganap hinan ongol an talin ta adi mapogtang. Ya inabulut din lilit an alyonay, Oo, mabalin an hi ma'et mu adim ibahhaw ti adi' pohdon hi unna' ilayahan ay he'a. Ya alyon ba'llullul di, Oo, nangamung hi ma'et.

At nakak an bimmuhul
hi ballulul hinan pingit
di wangwang. Ya unat goh
dimma'al hinan pingit di
wangwang ya inumbun ta
adalonay atonan mi'yabbak ay
lilit. Ya hin'alina ya ninomnomnan
alyonay, Akkay ta'wa ta umuy'lu
anapon hi umangob ta olom ya
ah'lupa' ta diday mun'innat ay lilit
ta numpaddung di inan'longolda
ya bi'ahda. At immuy inanap
ballulul hi umangob hinan pingit
di wangwang.

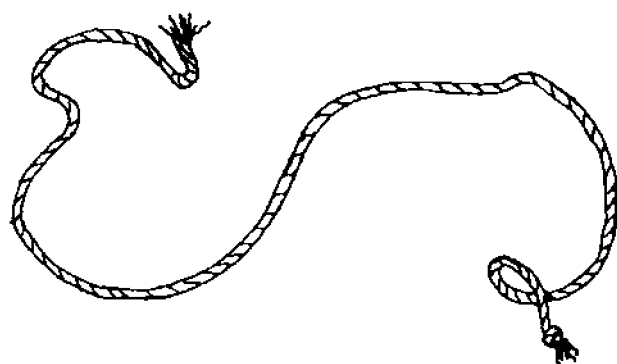
Ya la'tot ya inah'lupinah nan way liyang hinan puun di daplah an nonollo'. Ya unat goh impadahnan bangonon ya adi bumangon an un at goh malenggop an gun mun'anggulud. Ya alyon ba'llul'ul di, Goh nin di ato' an mamangon ay umangob? At hi ba'llul'ul ya immuy inummal hi ambubuli ta inittunah ingan umangob. At din ambubuli ya himmigup hi ingan umangob ya inyalatna. Ya immaydon mahkay hi umangob ya bimmangon ya nunlatlattu' ti ihna din ambubulih inganan umada'adap at manighiga. Ya unat goh tinnignah ba'llul'ul ya alyonay, Anaad ta umalilah tu? Ini at goh ya un he'llay nangittuh nan ambubulih inga'? Ya tembal

ba'ullul ya alyonay, Bo'ona' di nangittuh nan ambubulih ingam. Ya manu ay immalia' hitu ya unna' manganap hi ongol ya mabilah ta mun'abbak amih innat. Ya ten inah'lupa' he'lla. Mu hay pannig'lun he'lla ya ay ihunay un mi'id ologmun ha'llin. Ya immabatol hi umangob an alyonay, Goh ya nen tigo' an adila pa'addon hinan odolmu ya alyom udot hi un'la milyabbak ay ha'llin? Kan un nin ammuna tun

hodohda' at mitapalla? Ya alyon
goh ballullul di, Adim ay kulugon
ya atontad ugwan. Ya alyon
umangob di, Adial' ahan
hanhanulan ay he'lla. Un'la adya
umali ta mumpattulah tun inga' at
adila man palahhiul'. Ya alyon
goh ballullul di, Adial' ahan
mumpattu' hinan ingam ta
awnid odamom tun bilah'lu at
manohlala. At alyon umangob di,
Oot, ita mah? Ya alyon ballullul
di, Umuytan de han way puhung
ti hiyay wadan din ongol an talin.

At nahligdan den way puhung
ya immuy innal ba'llul'ul din ongol
an talin ta inhamaddan eneg'od
hidin adukoy an bagang
umangob. Ya unat goh nalpah an
inhamaddan eneg'od hi bagang
umangob ya alyon ba'llul'ul di,
Awnid iyuy'uh te hi bunol nan
puhung ta nangamung un'u
iwogot ya unta ibi'ah. Ya alyona
goh di, lhamadmu man ti abako'
he''a ya ababain an
anggaynanaan ongol'a.

At inyuy ba'llul'ul din talin hi
bunolna ya alyona goh ay lilit di,
Ma'a ta eg'lodta tun talin hinan
iwitmu ti ad ugwan di gutud di
pun'innatanta. At inhamadda goh
an eneg'lod din talin hinan iwit
lilit. Ya alyon goh ba'llul'ul di,
Awni ta nangamung un'lu iwogot
ya unta ibilah. Ya alyona goh di,
lhamadmu man ti ameho' he''a
ya ababain an anggaynanaan
ongolla. Ya malem'lemeh hi lilit
an mamannig ay ba'llul'ul ti
alyonay ta'llon ahan unna' adi
bumilah at mi'id olog ba'llul'ul an
mi'yabbak ay ha'llin.

Ya immuy hi ba''ul'ul hinan
gagwan de han talin ya
ingwogotna ya imbi'ahda ya mi'lid
di ma'labak. Ya alyon din
umangob di, Anaad ta un ay
puneng hi ba''ul'ul ya uya'lanah
bi'ahna? Ya at goh hinay
pangalin lilit an alyonay,
Anakkayah kan udot an mabi'ah
hi ba''ul'ul.

Ya hi ba''ul'ul ya wah nan
gagwan de han talin an
umaba'abatol an mamannig ay da
umangob ay lilit an uminna'innat.
Mu nadnoy di gunda
imminna'innatan ya mi'lid di
ma'ameh ti numpaddung di
bi'ahda umangob ay lilit.

La'tot ya napogtang din talin ya napulig hi umangob hinan panag ta immuy hinan pingit di wangwang ya nitamol at na'pot di odolna. Ya hi lilit goh ya nun'libitug di ulunah nan batuh dih nan bunol di puhung. Ya bimmangon hi umangob ya alyonay, Kayah kan an mabilah hi ba''ul'ul. Un nin agguy napogtang han talin at la'tot ya na'abaka' ti ten na'ablaya'. Ya akkay agguy nablai hi ba''ul'ul. Ya at hina goh di pangalin lilit an alyonay, Immannung din inalin ba''ul'ul an hiya ya mabilah.

Mu hi ba''ul'ul ya wah din nipopo''oy hinan way gagwan di talin an munha'it di putunan umaba'abatol an mamannig ay da umangob ay lilit an bumibilah an mun'innat.

Ya unat goh na'amtang ya bimmuhu' hi ba''ul'ul ya immuy ay umangob ya alyonay, Hay aatmu mah umangob? Ya tembalna ya alyonay, Na'ablaya' ahan. Un nin agguay napogtang nan talin at la'tot ya inabaka' ay he''a. Ya alyon umangob di, Ya he''a mah? Undan agguya'

nablay? Ya alyon ba''ul'ul di,
Undan mi'id inilam an hay
ba''ul'ul ya kahup ya un mablay.
At manoh'a din umangob an
alyonay, Manu ay nin adi mablay
nan ba''ul'ul ya un tuwali batuy
odolna.

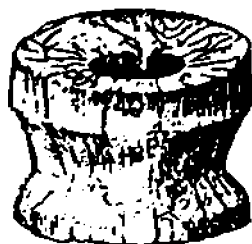
At mete'an de ya mi'ligwa
mahkay da umangob ay lilit hinan
ba''ul'ul.

Anggaynanah aat ten hudhud.

(Hiyah te hudhud Bon'og
Poligon)

Hudhud An Hay Aat Duppog

Anu hi Bugan an imbaluy da Aginayan Dulnugwan, mu da Aginayan Dulnugwan ya nunlatoyda an nunlalleng an nunliyulhud hi paneddeng ti milid di nangilubu' ay dida. Ya hi Bugan ya inittudah luhung ya hina'ubuanda ti milid di manalimun ay hiya. Mu hede atog han ung'lungnga an hi Bugan ya ammunay lengot de han luhung di hiyay gunna ininum hi inyililogna.

Ya la'tot ya gun
umong'ongngol ya inlohwa'nah
de han alub di luhung ya
bimmuhul' ya manoh'la an
muntiggatiggaw ya alyonay, Goh
ta un mi'lid tagun te han baluy ya
un mitotoytoy? Hiya ya mi'lid
inilanah un hiyah de dolada ti un
pa'littungaw ya matoy da amanan
inana. At hi Bugan ya hinumgop
hi baluy ya tinnignan wah dida
amanan inana an nun'a'llengdan
nun'iyolhuddah paneddeng an
nun'atoy. Mu hi Bugan ya
agguyna inilah unda amanan
inana hadin nun'a'lleng an natoy.

At tigon Bugan di apuy ya wada at inyapuyna ta initonay danum ta munhaang hi onona. Ya unat hinunghung din manu' ya babuy din uhuy di nihaang ya kanokoknay manu' ya anuwil'nay babuy ti munhinaangda ti mil'id ah nangidat hi inanda. At hi Bugan ya timma'ot. At hiya ya indungawnay dola ya tinnigna hadi din manu' ya babuy ya alyonay, Inin un nin hiya tuy manu'mi ya babuymi. At alana mah din hinamal ya nun'ipa'wahna ta nun'lalan din babuy ya manu' at nun'abhugda ya un mahkay mangan hi Bugan.

Ya unat goh nunggawa ya alyon Bugan hi nomnomnay, Anaad ta milid di pi'lligwa' hitu? Akkay ta dadyuo' di ampana ta umuya' mannig hi unglungnga ta way pi'lligwa'. Ya unat goh dinadyunay ampana ya pimmahad hinan ginnaw ya inah'lupanah Duppog. Ya inalinay, Duppog, akkay idatmuy ohah nan lubungmu ta pi'lubung'lu. Ya alyon Duppog di, Kan oo. At linubungan Duppog hi Bugan hinan lubung di tu'la' at hay tigaw Bugan ya umat hi ongol an tu'la' ti henen mungngadan hi Duppog ya tu'la'. At hi Bugan ya hi Duppog di pungngadandan hiya. At alyon Bugan ay Duppog di, Okod'lah tu ta umuya' hi bagtuna ta umuya' mannig hi pi'lligwa'.

Ya tiniti'idna ya inah'upana han hogbon ya alyonay, Akkay ta mipol'oya' ete han puun di tali'ti' ta hodo' di way maluh hi malubu.

Ya unat goh nahoyang ya wada din maluh an binabai. Ya alyon Bugan an mungngadan hi Duppong di, Binabinabai, haghaga'ayonyuat ni' hi Duppong ta unyu ni' paha'hal'duon an pahaghaggubon. Ya alyon din binabai, Bumuhu'a akkay ta tigonmi he''a. Ya bimmuhu' hi Duppong ya adida pohdon ti un ay tula' di tigawna. At undaat goh nuntutukpaan ya numpaguhda hiya hi bo''a ya dohag. Ya alyon atog Duppong di, Ananay, unna'at goh punti''ulan. At mabulog din binabain makak an malubu.

Ya hin'alina ya mabulogda din linalali an ay mangayiw. Ya alyon goh Duppog di, Linalinalali, haghaga'ayonyu ni' hi Duppog ta unyu ni' paha'ha'duon an pahaghaggubon. Ya alyonday, Bumuhula akkay ta tigonmi he'a. Ya bimmuhu' goh an munlatlattu' an dumalan ti umat hi tula' di tigawna. At din linalali ya aggyda goh penhod at undaat goh nundulti' hi huyungan di hull'udda. Ya milya'ananay hi Duppog ya limmayaw an timmulu goh atog hidin puun din tali'ti' ya inumbun. Ya nun'akakda goh din linalali.

Ya hin'alina anu ya naluy hi
Imballa''uwog an nalin'inna ya
waday intu'yudna hi allatawna ti
un ay mumbolla. Ya alyon goh
Duppog di, Binabinabai,
haghaga''ayonyu ni' hi Duppog ta
unyu ni' paha'ha'duon an
pahaghaggubon. Ya alyon goh
Imballa''uwog di, Bumuhu'a akkay
ta tigo' he''a ti anggoh tuwali ta
eka mihuhu'hu' hina? Ya tembal

Duppog ya alyonay, Oo, nongkay
ti unna' nundulti' hinan linala'li ya
binabain numpapanguy. Ya unat
goh bimmuhu' hi Duppog ya
tinnig Imballa''uwog ya alyonay,
Oo, ma'a ayaat hitu. Goh ya nen
un'a ammunah humhummagub ya
unda'a ato'aton hina. Ma'aat aya
ta um'umuy takkay hi uma ta unta
omeet hi munggawa. Ya alyon
Duppog di, Oo.

At muntunud da Duppog ay Imballa''uwog an umuy hi uma. Ya unat goh immatamdah uma ya alyon Imballa''uwog ay Duppog di, Um'umbun'an te han puun di unah ta umuya' mumbolla ta mapnuh te han allataw'lu ya unta umeet. Ya alyon Duppog di, Oo. Ya um'umbun ya munhathat hi Imballa''uwog.

Ya hin'alina ya alyon Duppong di, Umali ayu din adi mattig an umipanohan badang'u ta pun'ligallawyun punhathatan heten uman Imballa'uwog ya nun'ital'linyu nan holo' hi holnad ya da'geng. Ya hin'alina ya immalida din baal Duppong ya do'olda mu adida mattig an umat hi pinadeng. Manuy hapitda ti madngol an gun alyon di udumnay, Mahlig ayu ta way aton tu'un munggabut. Mu din binabain namahiw an numpamaguh ay Duppong ya alyonday, Uya'adi an mabilah hi Duppong an munggabut? Adyu'

aat kan ta Initnud tu'uat kan ta way bumadang ay ditulu ti den mabilah an munggabut. Manu ay alyonday umat hina ti aggyda inilay un ihnay baal Duppog an adi mattig. At hi Duppog ya nun'amungna din lu'tu ya nun'littunah din allataw ya napnu. Ya alyona ay Imballa''uwog di, Untaat omeet ti ten napnu han allataw. Ya tembal Imballa''uwog an alyonay, Umipanoh'a ti un na'amtang ya unat goh udot napnu? Ya alyon Duppog di, Oo, immannung an napnu. At emmeetda.

Ya unat goh inyatamdah dolan da Imballa''uwog ya munhaangda. Ya palpaliwanda ya nalutu. Ya emmeet hi Aliguyun an imbaluy Imballa''uwog an immuy nangayiw. Ya alyon Aliguyun ay inanay, Goh tuwali ta awitom hitugwoy? Ya tembal inana ya alyonay, Anaad goh kan ta adi awiton an un ammunah baalon an ay humagub ti goh ya adila malhin. Ya umu'ugong hi Aliguyun an agguyna tembal. Mu hi Dupog ya un at goh umeme'lemeh ay Aliguyun. Ya alyon Imballa''uwog di, Agaat ta ekayu ibayuh te han inulut'u.

Ya unat mumbayuda ya alyon
Aliguyun ay Dupog di,
Angnganggoh ta ihnay
kumelekeleng hi bane'lengmu? Ya
alyon goh Imballa''uwog di,
Angnganggoh kan ta way
kumelekeleng hi bane'lengna? Un
ayu mumbayu ya way alyom hi
umat hina? Undan goh kan way
intatayuna ta alyon hi way
mungkeleng.

Ya nalopah din imbayuda ya inhaang inana ta nalutu ya manganda ti nowod an na'uy an mahdom. Ya unat goh nahdom ya me'yelo' hi Duppong ay Imballa'uwog ya molo'da Aliguyun ay da Dulnugwan hinan ohan baluy an neheggon eden nolo'an da Duppong ay Imballa'uwog.

Ya unat goh wan limmabi ya bimmangon hi Duppeg ya inukatna din bi'ung an hiyah de din wah banelengnan kumelekeleng hidin pumbayuanda. Ya mami'bi'ung ya dengngol din linala'in nolo' hinan ohan baluy ya numpangalahunda ta umuyda donglon ti mall'aphod din pami'ung Duppeg. Ya la'tot ya alyon Aliguyun ay inanan hi Imballa''uwog di, Akkay iyalim han bi'ungmu ta ipadahmin mami'ung. Ya tembal inana ya alyonay, Hay pangngala' hi bi'ung hi idat'un da'yu? Manu ay manoh'a hi Imballa''uwog ti nolo' at agguyna dengngol din bi'ung Duppeg.

Ya unat goh nolo'da goh ya impidwan Duppeg an mami'ung ya dengngol goh da Aliguyun ay da Dulnugwan ya alyonday, Naya goh an mami'ung hi Imballa''uwog. Ya immuy goh hi Aliguyun ay inana ya alyonay, Ina, iyalim han bi'ung ta adalonmin mami'ung. Ya tembal inana ya mabungot an alyonay, Un ayu umipatu'al? Undan way nangngala' hi bi'ung. Ti agguy goh dengngol Imballa''uwog hi nami'ungan Duppeg.

Ya unat goh timmalanu ya
bimmangonda Imballa''uwog ay
Duppog ta munhaangda.
Palpaliwanda ya nawa'ah ta
nahoyang ya manganda. Ya
nagibuhda ya umuy mangayiw da
Aliguyun hi buludna ya umuyda
Imballa''uwog ay Duppog hi
payaw an ay munggabut.

Ya unat goh immatamdah
payaw ya alyon Imballa''uwog ay
Duppog di, Um'lumbun'an te han
puun di unah ta okoda' an
munggabut. Ya alyon Duppog di,
Oo man. Ya immuy goh
munggabut hi Imballa''uwog. Ya
alyon goh Duppog di, Umali ayu
goh an baal'u ta pun'ligallawyun
gabutan heten payaw
Imballa''uwog ya nun'itapalyuh
longyah nan holo' ta pumatal. Ya
hi Duppog ya inaana din
lubungnan tula' ya inhabluynah
nan way unah ta umuy mi'daddan
munggabut.

Ya hin'lalina ya wan moyob din
algaw ya bimmuhu' da Aliguyun
hinan ubunan hi buludna ya
inuhdungun din linalalin ni'yibban
Aliguyun nan payaw da
Imballa'uwog ya immipanoh'a ti
pimmatal an nagabutan an amin
ya wada goh han tinnigdan
mahenhenagan an babain niddum
an mi'gabut. At invalidan Aliguyun
di, Punnaudom ta eka tigon hede
han mallaphod an babain
mi'gabut hi payawyu. At hi
Aliguyun ya ganalonan emmeet hi
dolada. Ya unat goh inyatamna
din ayiw hi dolada ya impatangna
ya mundapuh an immuy hi
payawda ta umuyna tigon din
inamangdan maphod an babai.
Mu hi Bugan ya enelanan

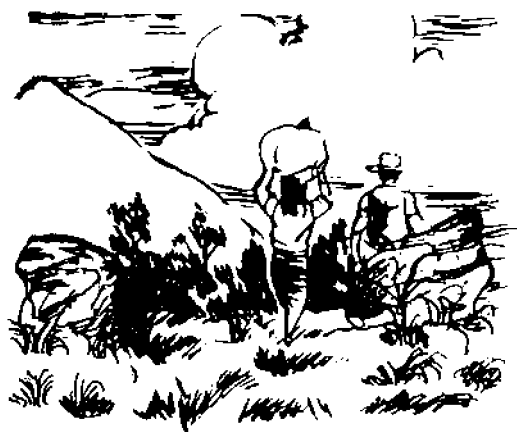
waday umuy mannig ay hiya
at nunnaudonan umuy hinan
nangipatanganah din lubungnan
Duppog.

Mu unat goh innalna din
Duppog an lubungna ta
munlubung ya nun'api'li ti
nun'igallaw di anggugulom an
nun'ihda. At mungngohoy mah
atog hi Bugan ya un immuy
nipol'oy hidin puun di unah ta adi
tigon Aliguyun hi un umatam hi
payaw.

Ya unat goh immatam hi Aliguyun hi wadan inana ya alyonay, Ina, ya uggoh din ni'yibbam an maphod an babai? Ya uggoh tuwalih Duppog? Ya alyon inanay, Tagwan nongkay an mi'lid inila' hi immayana. At hi Imballa'uwog ya immaya'ayag an alyonay, Duppog, malaat ta omeetta ti ten nahilip. Ya adi tumbal ti mi'lid din Duppog an lubungna at bumain an mipattig. Ya alyon Aliguyun ay inanay, Goh han inatmun hiya? Goh ya unmi inamang hi wadanmih buludna ya wada? Ya alyon inanay, Tagwan nongkay an unna' umaya'ayag ta omeet ami ya un mi'lid tumbal. Ya alyon Aliguyun di, Akkay ta iya' tigon. At immuy hi Aliguyun an ay manganap hinan puun di unah.

Ya la'tot ya inah'lupan
Aliguyun hi Bugan hinan puun di
unah an nipo''oy ya alyonay,
Anaad ta adila tumbal hi
umaya'ayagan Imballa''uwog?
Malaat ta omeet tu'lu ti nowod. Ya
inabulut Bugan at matutunnuddan
omeet. Ya alyon Imballa''uwog di,
Goh kan ya unat goh ma'lilog hi
Bugan?

Ya unat goh emmeetda ya nunhaang hi Imballa''uwog ya palpaliwanda ya nalutun amin di nihaang ya manganda ti nahdom. Ya unat goh nagibuhda ya alyon Aliguyun ay Bugan di, Mummamata. Ya adi tumbal hi Bugan ti bumain. Mu hi Aliguyun ya imi'imihanah Bugan ti nidugah di pamhodnan hiya. Mu la'tot hi angunuhna ya tinumbal hi Bugan at ihamadda mahkay an munhapit ay Aliguyun. Ya numpohhoddanda at mun'ihawada.

Ya unat goh naluh di
na'alemay bulan ya alyon Bugan
ay Aliguyun di, Untakkay umuy
tigon di dolami. Ya alyon
Aliguyun di, Kan oo mah. At
imbagada ay inadan hi
Imballa''uwog an alyonday,
Okod'ah tu ten taynanmi he''a ta
umuy amih dolan da Bugan. Ya
alyon inaday, Kan oo, okod
ayu ta nangamung goh hi
pangihihalanyun ha''in. At
impadeh anu da Bugan ay
Aliguyun an umuy hi dolan da
Bugan. Mu heden
punda'dalananda ya unda
mahligan inumbundan mun'leblay.
Ya alyon Aliguyun di, Adita gun
mun'leblay ti undan adita
mahdoman an umatam? Ya alyon
Bugan di, Adita mun'od'od ti
neheggon at adita mahdoman.

Ya la'tot ya dimmatongdan de han dolan da Bugan ya ammuna ya nuntongan nunggawa. Mu hi Bugan ya agguyna imbaag hi un hiyah de dolada. At alyon Bugan di, Akkay ta munhaangtan te han baluy ta manganta ya unta goh ipadeh an umuy hi dolami. Mu heden dolan da Bugan ya nagalut ya natawan goh ti mi'id nunhitu ti natoyda amanan inana. At hinumgop hi Bugan hi baluy ya

nunhaang hi ononda. Ya
palpaliwanda ya nunlalutun amin
di ma'an ya manganda. Ya unat
goh nagibuhda ya lumahundah
dola ta mummamadad nalpah ya
alyon goh Aliguyun di, Untaat
ipadeh goh an umuy ti ini ya
adagwiw wadan di dolayu at
mahdomantah nan dalan. Ya
alyon Bugan di, Adila umiyahup ti
neheggon nan wadan di dolami at
ag'laga ya dimmatongta.

Ya la'tot ya wan mapuyaw ya alyon goh Aliguyun di, Umuytaat Bugan te ten na'luy an mahdom. Ya la'tot mahkay ya imbaag Bugan an alyonay, Hiyah te dolami han wadanta. Ya alyon Aliguyun di, Anaad ta un hiyah te dolayu ya adim ibaag ta untaat nunggabgabut ya nunhigidtah tun galut ya ta nun'ewaha' tun aduddukkoy an holo' hitun nunlene'woh hitun dolayu? Ti heden dolada ya waday numbino'ob'on hi wa'al an numpangabunga.

Ya alyon Aliguyun di, Kan
pun'ewaha' hatu tun wa'al ya
tabungngaw an numpanga'ayat
hitun bintaw ta pumatal tun dola
tu'lu. Ya alyon Bungan di, Adim ti
hiyanay mahapul. Adya pologom
henen ohan bungan di
tabungngaw ya tinomangmu ta
tigom di wah bunolna. At penlag
Aliguyun din ohan nalum an
bungan di tabungngaw ya
tinomangna ya tinnigna ya
daya'lot di nittuh bunul de han
bunga. At manoh'la hi Aliguyun.
Ya alyon Bungan ay Aliguyun di,
Alam han ongol an palyu' ta
ibongatmu ta mun'iwata. Mu hi
Aliguyun ya alyonah nomnomnay,

Anaad ta un pa'itang hete han dayalot ya han ongol hi palyu' di ibongat? Mu un dindinong hi Aliguyun ya alana mah din ongol an palyu' ya imbongatna. Ya innalna din itang an dayalot ya intubungna. Ya umipanoh'a ti unat goh wan entellanan munhanglag ya gun domolol din dayalot an ihanglagnan laltot ya mapnu din ongol an palyu'. Ya unat goh nahanglag ya inagawdah pallungan ta nabau ya unda goh ihaang. Ya unat

goh inhaangda ta nalutu
ya imbanawda ya himpuluy
pallungan hi nabanawan. Ya unat
goh nabau ya alyon Bugan ay
Aliguyun di, Ipuam nan leman
pallungan ta ipua' tun lema. Ya
wan nabau din nalutun daya'lot
ya immuy timmongdal hi daun hi
Aliguyun ta pamponda. Ya unat
goh indadaan Aliguyun an
nunlopa din daun ya ipaphodnan
enedpon hidin tagg'li. At ipuan
Bugan din leman pallungan ya
ipuan Aliguyun din lema. Ya

lempahda ya impahgopda din taggi'ih baluy. Mu unat goh nahdom ya umipanoh'la din inipuan Bugan ti un at goh timmudu. At din nabiggat ya lohagonda mah din inipuan Bugan ti napgot. Mu din inipuan Aliguyun ya awnid naluh di tuluy algaw ya unda lohagon.

Ya unat goh napgot heden inywada ya alyon Bugan ay Aliguyun di, Umuy'lah dolayu ta eka ayagan an amin di tutulangyu ta umalidan mi'wanah hi ipahangta. At umuy mah hi Aliguyun hi dolada ta umuyna ayagan di tutulangda.

Ya unat goh immatam hi
Aliguyun hidih dolada ya alyon
inanay, Goh udot ya immalia? Ya
tembal Aliguyun ya alyonay, Manu
ay immalia! ya unta umuy ayagan
di tutulang tu'u ti un ami
mamahang ay Bagan. Ya alyon
goh inana an hi Imballa''uwog di,
Undan udot waday babuy hi
ipahangyu? Ya alyon Aliguyun di,
Tagwan nongkay an mi'id ah
tinnig'uh babuyda ti un nguhuh

Bugan ti natoyda amanan inana
an ihnadan nun'alleng an
nun'ihadag hi paneddeng. Ya
tagwan hi Bugan an alyonay un
ami anu mamahang. Ya alyon
inan Aliguyun di, Oot, umat ay
hinay aatna ya awnid malet ta
ayaganta tun heneggon tu'lu ta
way mangdon eten ongol an
babuy tu'lu ta idagah tu'un iyuy hi
dolayu ta hiyay ipahangyu.

At nabiggat ya umuy
pun'ayagan Imballa''uwog di
tutulanga ta umuyda mi'wanah
hi dolanda Bugan ay Aliguyun. Ya
na'amungda din tutulang da
Aliguyun ya dempapda din babuy
Imballa''uwog ya inyuydah
dolanda Bugan ay Aliguyun. Ya
unat goh inyatamda ya alyon
Bugan di, Ibo'tanyuh nen inyaliyu.
Ya alyon din udumnan tataguy,
Goh mah di ipahangyu hi un
ibo'tan heten babuy? Ya alyon
goh Bugan di, Ta'longkay unyu
ibo'tan ta nangamunga' hi
ipahangmi. Ya unat goh
imbo'tanda din babuy an

inodnanda ya innal Bugan din
lo'ogan ya nun'littunay onon di
babuy ya inayagana din babuyda.
Ya unat goh immalida din
babuyda Bugan ya atatalot ti
do'oldan ngumanohngohda. Ya
o'longol di udumnan niddum
hidin illitang. Ya alyon Bugan
hinan tataguy, Alanyuy talin
ta pulinanyu nan o'longol ya hiyay
ga'danyuh ehebodyuh ibali tu'u.
At innal din linalaliy talin ta
nungga'danday himpuluh
din babuy an o'longol ya
nun'ehebodda. Ya unat goh
nalpah an nehebod din babuy ya
humgopda din mumbali ta
mumba'lida.

Ya unat goh nalpah di bali ya
punggolotda din babuy ya
nun'lihaangday dalam. Ya
palpaliwanda ya nalutu ya
mangandan amin din tatagu.

Ya wan nalpah an
nun'lagibuhda din tatagu ya
ituluyda goh an mungwawanah
hidin dotag.

Ya unat goh ingwanahda din dotag ya nun'lempong an nawanahandan amin din tatagu ya mabu'aldan munhihiyan an umanamut hi dodolada. Mu unat goh numpun'aginagwadah nan dalan ya alyon Bugan di, An amin nan wanah di tatagu ya mumpumbalindah babuy ya numpumbangngaddah tun dolami. Ya immannung an din nun'lipi'ug din tatagun wanahda ya umanuwi'dan timmagudan na'ammanda goh hi babuy ya numpumbangngaddah dolanda Bugan ay Aliguyun. At din tatagu ya abuhandan alyonday, Adyula ta inhamad tu'un nangdon ta un wan lumayaw ya impa'ud tu'u. At

un atog anggay din nalutun
wanahday hiyay na'anglang hi
inyanamutda. Ya da Bugan ay
Aliguyun di pinumhod nan
pi'taguanda at immadangyanda.

Anggaynana.

(Hiyah te hudhud Buyla
Nadyug)

